Actualizarea informaţiei şi a mijloacelor de informare în biblioteca contemporană

Letiţia Popescu
Biblioteca Judeţeană Mureş

Informaţia – componentă esenţială a societăţii informaţionale.

Pe plan internaţional au fost făcute o serie de demersuri având ca finalitate fluidizarea circulaţiei informaţiei prin înlăturarea atât a obstacolelor de ordin strict tehnic, cât şi a celor de ordin politic. Indiferent de suportul pe care apare (hârtie, discuri optice, benzi audio sau video etc.) şi indiferent de spaţiul său de stocare (biblioteci, bănci de date etc.), informaţia este elementul cel mai important al unei societăţi tehnologice. De modul în care reuşim să ne apropiem de ea, să o cunoaştem şi să o stăpânim, depinde progresul societăţii noastre.

Introducerea masivă a calculatoarelor în biblioteci, crearea reţelelor naţionale de biblioteci informatizate care utilizează tehnici de lucru uniforme, impuse de formatele de stocare şi regăsire a informaţiei, existenţa unor mari baze de date profilate cu acces internaţional – toate acestea au marcat o nouă etapă în procesul de transfer al informaţiei de la surse la utilizator.

Biblioteconomia contemporană a suferit o mutaţie majoră prin accentuarea funcţiei de disponibilizare a informaţiilor în detrimentul funcţiei de conservare a acestora, ea fiind cea care poate da răspunsurile adecvate la problemele generate de intensul transfer de informaţii. Se remarcă din ce în ce mai mult o atitudine nouă faţă de informaţie: începe să fie tratată ca un produs economic, ca o marfă supusă legii generale a cererii şi ofertei şi este, de regulă, foarte valoroasă deoarece ea însăşi stă la baza producerii de bunuri materiale. Nu întâmplător, sectorul economic consumă cea mai mare parte din informaţia ce se produce azi în lume.

Informatizarea bibliotecilor şi a centrelor de informare şi documentare a făcut ca, pe lângă colecţiile de bibliotecă, să se vorbească şi de baze de date. Cerinţa fundamentală a bazelor de date este să fie bine structurate, astfel încât să poată oferi posibilitatea explorării lor.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)

Accesul la informaţie este un proces ce se desfăşoară în două etape: un utilizator trebuie să-şi asigure mai întâi accesul fizic şi apoi accesul intelectual la documentul ce conţine informaţia. Accesul fizic presupune deplasarea la biblioteca unde se află documentul, cunoaşterea tipului de document ce se doreşte a fi conectat, cunoaşterea locului precis unde se află depozitat documentul. Accesul intelectual presupune procesul de folosire a informaţiei, odată documentul găsit, deci după ce s-a realizat accesul fizic.

Pentru documentele electronice, problema accesului intelectual devine primordială. Informaţiile nu sunt stocate într-o succesiune de pagini care să permită o abordare lineară din partea utilizatorului. Documentul electronic nu este un înlocuitor al textului tipărit, ci presupune un alt mod de organizare a conţinutului informaţional, în condiţiile în care reţelele de calculatoare au determinat o schimbare extraordinară în modalitatea în care oamenii au acces la informaţii.

Probleme ale conversiei retroactive a datelor. Noi mijloace de regăsire a informaţiei.

Începând cu anul 1990, în societatea românească s-au produs schimbări esenţiale, iar bibliotecile, ca elemente fundamentale ale suprastructurii culturale, nu puteau fi excluse din acest proces de înnoire, ca de altfel nici alte instituţii.

Biblioteca Judeţeană Mureş a declanşat procesul de informatizare în anul 1994, când s-au cumpărat primul calculator, prima imprimantă şi un software performant de bibliotecă – TINLIB. În anul 1998 am realizat reţeaua locală de calculatoare, odată cu achiziţionarea de noi echipamente, punându-se astfel la dispoziţia bibliotecarilor baza de date deja existentă şi care cuprindea cărţile din 1995 până la acea dată.

TINLIB, ca sistem integrat de bibliotecă (deşi în practică au mai apărut nişte probleme care au deranjat bibliotecarii) s-a străduit să împlinească cerinţele bibliotecarilor din România, pornind de la traducerea acestuia în limba română şi încercând să se adapteze la specificul bibliotecii româneşti, unde bibliotecarul nu este doar un profesionist al meseriei sale, ci se ocupă şi de probleme de gestiune.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)

Printre caracteristicile esenţiale pe care TINLIB le are sunt:

- tratare diacritice; tratare alfabet grec, chirilic etc.;
- traducere în limba română;
- capacitate de dezvoltare ulterioară;
- conectivitate cu alte sisteme prin implementarea standardului Z 39.50;
- compatibilitate cu alte sisteme (prin respectarea standardelor formatelor USMARC, UNIMARC, UKMARC, de descriere bibliografică pe câmpuri).

În urma introducerii tehnicii de calcul o serie de instrumente de informare şi-au schimbat formatul în Biblioteca Judeţeană Mureş.

Buletinul Cărţi Noi, ce apare trimestrial şi conţine noile achiziţii ale bibliotecii, este generat automat, pe baza înregistrărilor bibliografice existente în baza de date realizată prin modulul de Catalogare. În afara faptului că nu se mai realizează după fişa-matcă (scrisă manual), operaţiune anevoioasă, acest buletin conţine, pe lângă indexul de nume, şi unul de subiecte, unul de edituri, unul de titluri. Generarea „Buletinului Cărţi Noi", ca de altfel şi al unor bibliografii la cerere, având ca sursă baza de date, durează mult mai puţin decât în vremea când se folosea maşina de scris, plus că are şi o serie de indexuri care, mai demult, dura ca să poată fi realizate.

Conversia retroactivă pe suporturi computerizate a informaţiei – existentă în prezent pe suporturi tradiţionale – este o problemă delicată, şi o bibliotecă trebuie să aprecieze corect efortul pe care acest lucru îl implică:

- sau se face prin efort propriu;
- sau, făcând un calcul economic comparativ, se poate apela la firme ce pun la dispoziţia bibliotecilor (contra cost sau la schimb) servicii de conversie retroactivă cu următoarele caracteristici: timp de conversie relativ scurt, prelucrarea unui număr mare de titluri în unitatea de timp.

Informatizarea cataloagelor bibliotecilor publice româneşti se impune (mai mult sau mai puţin) şi în funcţie de specificul bibliotecii, luând în considerare diversitatea şi volumul cerinţelor de informare, numărul de titluri deţinute. Într-o bibliotecă precum Biblioteca Judeţeană Mureş, care are o mare diversitate de titluri şi cereri de informare şi unde există o intensă folosire a cataloagelor, acest lucru a devenit necesar.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)

La sediul central, Biblioteca Judeţeană Mureş a renunţat la sistemul tradiţional de catalogare pentru public. Cataloagele alfabetic şi sistematic au fost „îngheţate" la nivelul anului 1997. Unul din motive a fost marea varietate de titluri şi lipsa de spaţiu în cataloagele pentru public.

Fişele de catalog primite prin abonament de la Biblioteca Naţională a României acopereau cam 20% din necesarul de fişe de catalog al bibliotecii noastre, ceea ce a dus multiplicarea, greoaie de altfel, pe plan local, a fişelor necesare cataloagelor.

„Îngheţarea" cataloagelor tradiţionale a impus ca baza de date să fie completată şi actualizată. Ea a cuprins la început cărţi, publicaţii intrate în bibliotecă începând cu anul 1990. Cărţile care au intrat începând cu ianuarie 1995, chiar dacă nu se regăsesc pe fişe în cataloage (din cauza unor dificultăţi la multiplicare a fişelor-matcă) apar în schimb în buletinele „Cărţi Noi", editate trimestrial; aici căutarea este înlesnită de existenţa indexurilor de titluri, autori, editori, subiecte, dar şi de ordonare pe domenii noi, folosind în aceste buletine lista de divizionare a Bibliotecii Naţionale.

În Biblioteca Judeţeană Mureş se păstrează, ca martor tradiţional al prelucrării publicaţiilor, numai fişa-matcă, adică fişa manuscrisă cu toate elementele bibliografice identificatoare ale documentului. Această fişă se intercalează în catalogul alfabetic de serviciu (intern) şi este folosită pentru conversia retroactivă a informaţiei existente, începând cu publicaţiile achiziţionate din anul 1990 până în prezent.

Conversia datelor este un proces dificil, care se realizează mai uşor în cazul bibliotecilor mici care pot face acest lucru pe întreaga colecţie. Bibliotecile mari însă, trebuie să apeleze la alte metode, între care înregistrările retrospective eşalonate pe anumite perioade de timp. Această metodă este abordată şi în Biblioteca Judeţeană Mureş, care are o colecţie de peste 800.000 de unităţi. În conversia retroactivă apar o serie de probleme legate de realizarea corectă a înregistrării bibliografice a documentului, adică de completarea corespunzătoare a câmpurilor şi blocurilor din aceasta.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)

Acurateţea înregistrărilor va influenţa operaţiunile de regăsire a informaţiilor. Cataloagele tradiţionale s-au transformat în fişiere de autoritate:

- de autori persoane fizice, de autori colectivi;
- de subiecte;
- de titluri;
- de edituri.

Alcătuirea corectă, unitară şi folosirea acestor fişiere de autoritate facilitează în mod hotărâtor nu doar catalogarea pe plan local, dar şi catalogarea partajată şi schimbul naţional şi internaţional.

Completarea câmpurilor în înregistrarea bibliografică respectă regulile generale cuprinse în ISBD, la care se adaugă o serie de convenţii adoptate de utilizatorii TINLIB.

În multitudinea datelor bibliografice de reconversat, indicii de clasificare zecimală universală (CZU) ridică şi ei probleme specifice care trebuie rezolvate optim de către bibliotecar pentru a facilita şi pe această cale accesul utilizatorului potenţial la notiţa bibliografică prin catalogul informatizat.

Înainte de reconversie, în ansamblul gestionării lor automatizate, indicii CZU care vor fi introduşi în baza de date trebuie supuşi atent operaţiunilor specifice de revizie (adaptare, corectare, completare, actualizare) pe baza ultimelor Tabele CZU (ediţia 1997). Operaţiunea propriu-zisă trebuie făcută astfel încât indicii CZU să fie în final cât mai simplu de citit, înţeles şi aplicat de utilizatori. Iar ca număr, să fie moderaţi pentru a nu încărca inutil fişierul. Această acţiune de revizuire este bine să se facă anticipat pe fişele-matcă ale Catalogului Alfabetic de Serviciu pentru fluidizarea ulterioară a operaţiunilor de recatalogare digitală.

Urmează operaţia propriu-zisă de introducere a indicilor CZU revizuiţi în câmpul destinat acestora în Modulul de Catalogare. Aceştia se vor reuni după introducerea sub formă de fişier, care afişează la o eventuală căutare/accesare clasificările, în spatele cărora se află informaţia bibliografică. Acest fişier înlocuieşte cu succes catalogul sistematic tradiţional.

Digitalizarea greşită sau inconsecventă a unei cifre sau unui semn al indicilor CZU va produce erori de ordonare şi afişare în fişierul-opţiune „Clasicarea CZU" al bazei de date TINLIB, făcând imposibilă regăsirea informaţiei bibliografice prin aceştia.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)

Şi pentru că erori de înregistrare informatică se vor produce, este necesară corecţia periodică, pe tronsoane delimitate, a greşelilor găsite prin controlul listei de indici sau în cursul accesării lor. Gestionarea optimă a indicilor CZU în baza de date oferă utilizatorilor posibilitatea unei navigări informatizate rapide, comode şi exhaustive.

În clasificarea – indexarea retrospectivă, pe lângă însuşirea noilor indici CZU, există problema inexistenţei unui tezaur enciclopedic unic de care ne-am putea folosi în definirea subiectelor documentelor achiziţionate de bibliotecă în decursul anilor. Acestea trebuie introduse în câmpul „Grup subiect". Pentru construirea acestora am decis să pornim de la indicii CZU atribuiţi documentelor. Însă, de multe ori, aceştia nu pot fi „traduşi" într-unul sau mai multe subiecte, sau sunt create subiecte care nu reflectă întocmai conţinutul indicelui CZU, dar exprimă conţinutul documentului.

Pentru uniformitate şi consecvenţă subiectele sunt puse în discuţie în cadrul serviciului Prelucrarea şi Catalogarea Colecţiilor, dar şi cu reprezentanţi ai altor servicii care le folosesc (de exemplu Serviciul Împrumut). Discuţiile urmăresc controlul asupra terminologiei exprimate de subiecte, corelarea acestora cu subiectul tratat de document, adaptarea la cerinţele beneficiarilor noştri. Odată stabilit, un subiect se validează, iar regulile adaptate se transmit celor implicaţi în vederea respectării lor.

Odată cu conversia datelor bibliografice s-a început şi introducerea de date legate de evidenţă: numere de inventar, număr RMF. Acest lucru este necesar dacă vrem să facem utilizabil Modulul de Circulaţie TINLIB. Aici, primii paşi au fost făcuţi prin introducerea de permise cu barcod, urmând să punem etichete cu barcod şi pe documentele achiziţionate.

Intrând cu necesitate împreună cu întreaga mişcare transformatoare din câmpurile informaţiei, automatizarea în biblioteci n-a fost doar împlinirea unui vis, ci şi singura soluţie de ordonare şi dominare a unor fluxuri informaţionale ce ameninţau să devină haotice.

În ciuda similarităţii schemelor de informatizare, diversitatea evoluţiilor în spaţiile naţionale şi la nivelul unor structuri documentare, face ca abordarea problematicii procesului de informatizare să nu rămână o simplă chestiune tehnologică, ci să se transforme de fapt într-un teritoriu al desfăşurărilor particularizate, nuanţate, dependente de o mare diversitate de factori.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)

BIBLIOGRAFIE:

- Revista ***Biblioteca***. 1995-2001.
- Regneală, Mircea : ***Studii de biblioteconomie***. Constanţa, Editura Ex Ponto, 2001.

Bringing up-to-date of informations and of informational system in contemporary librairies.

Abstract

We all know today that information is the most important element of a technological society and the progress of our society depends on the way we are able to work with it. Information is no longer treated as it was before; it begun to be treated as an economical product.

After 1990, the romanian society has been radically changed. These changes can also be seen in librairies, where computer tends to replace the human's efforts. At Mureş County Library the informational process started in 1994, when the first computer has been aquired.

The use of TINLIB computer program makes the work in a library a lot easier. For example, ***Buletinul Cărţi Noi*** is automatically created on the basis of bibliographical registerings from the database. But the use of computers might also create some difficulties concerning the accuracy of the registerings. The keywords – or the CZU index – must always be the same; any mistake in introducing a wrong password may produce errors and confusion. In order to prevent this, we have to verify – periodically – the list of the computer program.

In conclusion, the use of computers in librairies – with its good and bad parts – was not only a wish, but a necessity, the only way of arranging the mass of informations.

BDD-A19250 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:58 UTC)